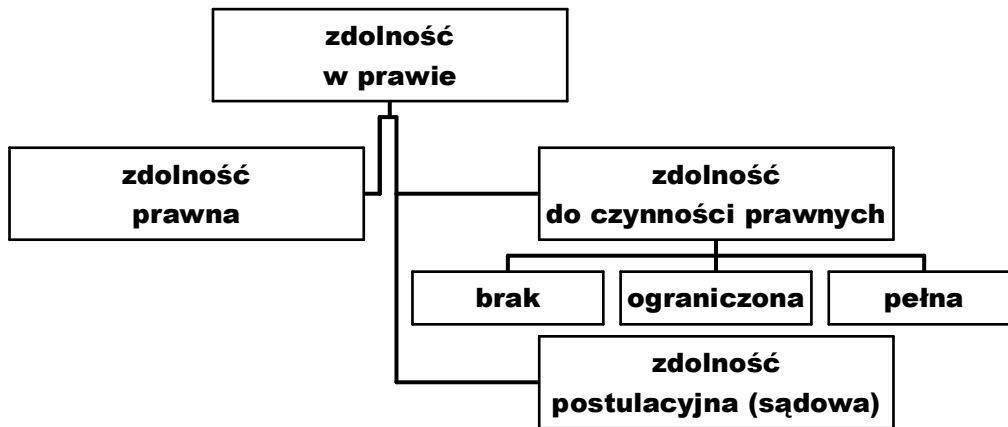

Podmioty prawa (oprac. Tomasz A. Winiarczyk)

Zagadnienia:

- 1) zdolność w prawie
- 2) osoby fizyczne ze względu na zdolność do czynności prawnych
- 3) ubezwłasnowolnienie
- 4) przedstawiciele ustawowi
- 5) osoby prawne
- 6) reprezentacja osób prawnych

Podmiotowość prawna to przyznana przepisami możliwość bycia stroną w stosunkach prawnych. Z reguły podmiotowość prawna jest cechą osób fizycznych, jednak przepisy przyznają ją także niektórym jednostkom organizacyjnym. Istotnym elementem podmiotowości prawnej są: zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych.

Zdolność prawna – możliwość posiadania praw i obowiązków; ma ją każdy podmiot uczestniczący w obrocie prawnym.
Zdolność do czynności prawnych – możliwość kształtowania swoich praw i obowiązków w drodze czynności prawnych.
Zdolność sądowa – możliwość reprezentowania swoich praw w sądzie.

OSOBY FIZYCZNE

Zdolność prawną ma każda osoba fizyczna (nawet przed urodzeniem) do śmierci.

Zdolność do czynności prawnych zależy od wieku danej osoby fizycznej i ewentualnego ubezwłasnowolnienia.

ubezwłasnowolnienie to ograniczenie lub odebranie osobie fizycznej zdolności do czynności prawnej przez sąd opiekuńczy połączone z poddaniem ubezwłasnowolnionego pieczy prawnej sprawowanej przez *przedstawiciela ustawowego* (polega to na przekazaniu tej osoby innej osobie, która będzie podejmowała za ubezwłasnowolnionego właściwe decyzje z zakresu prawa cywilnego).

Osoby nie mające zdolności do czynności prawnych

- Dzieci do 13. roku życia.
- Ubezwłasnowolnieni całkowicie.

Żaden człowiek przed ukończeniem 13 roku życia nie ma w świetle prawa polskiego zdolności do czynności prawnych. Nie może on np. niczego kupować, a jakakolwiek czynność prawna przez niego przedsięwzięta będzie uznana za nieważną. Istnieje od tego pewien wyjątek — zgodnie z art. 14 ust. Kodeksu cywilnego:

„gdy osoba niezdolna do czynności prawnych zawarła umowę należącą do umów powszechnie zawieranych w drobnych bieżących sprawach życia codziennego, umowa taka staje się ważna z chwilą jej wykonania, chyba że pociąga za sobą rażące pokrzywdzenie osoby niezdolnej do czynności prawnych”.

Osoby mające ograniczoną zdolność do czynności prawnych

- Młodzież powyżej 13. roku życia aż do uzyskania pełnoletności.
- Ubezważnowolnieni częściowo.

Ograniczoną zdolność do czynności prawnych mają ludzie od ukończenia 13 roku życia do uzyskania pełnoletności. W zasadzie nadal nie mogą oni dokonywać czynności prawnych, chyba że chodzi o: umowę zawieraną w drobnych bieżących sprawach życia codziennego czynność sobie coś przysparzającą.

Czynności prawne, które są ważne, mimo że dokonała ich osoba ograniczoną w zdolności do czynności prawnych:

- 1) zaciągnięcie zobowiązania lub rozporządzenie swoim prawem za zgodą przedstawiciela ustawowego;
- 2) umowa zawarta bez wymaganej zgody przedstawiciela ustawowego, została potwierdzona przez tego przedstawiciela;
- 3) osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych może sama potwierdzić umowę po uzyskaniu pełnej zdolności do czynności prawnych;
- 4) rozporządzenie swoim zarobkiem bez zgody przedstawiciela ustawowego, chyba że sąd opiekuńczy postanowi inaczej;
- 5) jeżeli przedstawiciel ustawowy osoby ograniczonej w zdolności do czynności prawnych oddał jej określone przedmioty majątkowe do swobodnego użytku, osoba ta uzyskuje pełną zdolność w zakresie czynności prawnych, które tych przedmiotów dotyczą (pod warunkiem, że są to czynności prawne, do których dokonania wystarcza zgoda przedstawiciela ustawowego).

Osoby mające pełną zdolność do czynności prawnych

- Pełnoletni nieubezważnowolnieni.

Pełnoletnim jest w prawie polskim:

- każdy, kto ukończył 18 lat lub
- każda kobieta, która po ukończeniu 16 roku życia uzyskała od sądu rodzinnego zgodę na zamążpójście i czynności tej dokonała; nie traci ona pełnoletności mimo rozwodu lub unieważnienia małżeństwa przed jej 18 rokiem życia.

Przedstawiciel ustawowy

Przedstawiciel ustawowy to osoba reprezentująca osobę nie mającą pełnej zdolności do czynności prawnej:

- z mocy prawa (rodzice) lub
- na mocy orzeczenia sądowego (kurator lub opiekun)

Kurator bądź opiekun mogą być ustanowieni dla dziecka, jeśli nie ma ono rodziców, albo gdy nie wywiązują się oni ze swych obowiązków rodzicielskich w sposób właściwy.

Pieczka prawna – rodzaje

KURATELA	OPIEKA
<p>Art. 16 Kodeksu cywilnego. § 1. Osoba pełnoletnia może być ubezważnowolniona częściowo z powodu choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych, w szczególności pijaństwa lub narkomanii, jeżeli stan tej osoby nie uzasadnia ubezważnowolnienia całkowitego, lecz potrzebna jest pomoc do prowadzenia jej spraw. § 2. Dla osoby ubezważnowolnionej częściowo ustanawia się kuratelę.</p>	<p>Art. 13 Kodeksu cywilnego. § 1. Osoba, która ukończyła lat trzynaście, może być ubezważnowolniona całkowicie, jeżeli wskutek choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych, w szczególności pijaństwa lub narkomanii, nie jest w stanie kierować swym postępowaniem. § 2. Dla ubezważnowolnionej całkowicie ustanawia się opiekę, chyba że pozostaje on jeszcze pod władzą rodzicielską.</p>

JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE

Jednostka organizacyjna jest terminem ogólnym odnoszącym się wszelkich całości składających się z ludzi oraz wyposażenia (np. środków technicznych, materiałowych, zasobów pieniężnych).

Osoby prawne

Osoba prawna to grupa osób lub środków materialnych trwale zespolona w celu realizacji określonych zadań w postaci jednostki organizacyjnej, wyposażonej w osobowość prawną.

Rodzaje osób prawnych

KORPORACJE (TYP OSOBOWY)	ZAKŁADY (TYP FUNDACYJNY)
takie, z którymi osoby fizyczne są związane stosunkiem członkostwa i decydują o ich działalności (np. stowarzyszenia, spółdzielnie, związki zawodowe)	takie, w których istotny jest element majątkowy, a osoby fizyczne nie są powiązane stosunkiem członkostwa (np. fundacje, przedsiębiorstwa państwowe)

Osoby prawne zawsze mają pełną zdolność do czynności prawnych. Czynności tych dokonują przez swoje organy w sposób przewidziany w prawie i w zgodnym z regulacjami prawnymi statucie.

Prawo wyróżnia tzw. **ułomne osoby prawne** – czyli jednostki organizacyjne, które nie są osobami prawnymi, ale którym jednocześnie przepisy prawa dają możliwość traktowania tak, jakby tę osobowość prawną posiadały.

Art. 33¹ Kodeksu cywilnego – dot. tzw. ułomnych osób prawnych

§ 1. Do jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, stosuje się odpowiednio przepisy o osobach prawnych.

§ 2. Jeżeli przepis odrębny nie stanowi inaczej, za zobowiązania jednostki, o której mowa w § 1, odpowiedzialność subsydiarną ponoszą jej członkowie; odpowiedzialność ta powstaje z chwilą, gdy jednostka organizacyjna stała się niewypłacalna.

Powstanie osoby prawnej

1) akt organu państwa

— ustawa, rozporządzenie lub akt erekcyjny (forma decyzji administracyjnej);

2) sposób normatywny

— prawo określa przesłanki, po spełnieniu których jednostka organizacyjna staje się osobą prawną; występuje tu kontrola państwa w postaci rejestru, do którego wpis jest często niezbędny do zaistnienia tejże osoby;

3) sposób koncesyjno-zezwoleniowy

— nie wystarcza tu porozumienie założycieli tworzące jednostkę organizacyjną ani spełnienie określonych przesłanek, wymaga się tu jeszcze zgody organu państwowego bądź samorządowego, którego decyzja może mieć niekiedy charakter dość arbitralny.